การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมภูมิสารสนเทศสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Promoting Local Wisdom with Innovation Geoinformatics for Community Information Service in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province

อังคณา จัตตามาศ และ อัชฌาพร กว้างสวาสดิ์

Aungkana Jattamart and Achaporn Kwangsawas

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
Department of Business Information Technology, Faculty of Business Administration
Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus
Email: aungkana.jat@rmutr.ac.th

(Received : June 28, 2021 Revised : October 11, 2021 Accepted : November 16, 2021)

บทคัดย่อ

การถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยและขาดผู้สืบทอด การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พัฒนานวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม เครื่องมือในการสำรวจสถานการณ์ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 39 ชุมชนจะเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายเปิดผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้โปรแกรม ArcGIS Online เป็นเครื่องมือในการพัฒนานวัตกรรมที่นำเสนอข้อมูลเชิงพื้นที่ออนไลน์ และใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการประเมินความพึงพอใจเพื่อวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจได้แก่ผู้สืบทอดองค์ความรู้ 20 ท่านและผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต 390 ท่าน ผลการสำรวจพบว่ามีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแกที่มีสถานการณ์การคงอยู่จำนวน 20 แห่ง แบ่งตามสาขาความเชี่ยวชาญ ได้แก่ สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน สาขาดูแลสุขภาพพื้นบ้าน สาขาประเพณีและพิธีกรรม สาขาดำรงชีพและโภชนาการพื้นบ้านและสาขานาฏศิลป์ ผลการพัฒนานวัตกรรมพบว่ามีฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุปข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า ผู้สืบทอดองค์ความรู้และผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และ 4.55 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างมองว่านวัตกรรมทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและช่วยให้เกิดการรับรู้เพิ่มขึ้น ดังนั้นการยกระดับและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีการบูรณาการร่วมกันทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำร่วมกับการใช้

ประโยชน์จากเทคโนโลยี และควรกระตุ้นให้ผู้ใช้รับรู้ถึงประโยชน์ของนวัตกรรมเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับการใช้งานในระยะยาว

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น สารสนเทศภูมิศาสตร์ สารสนเทศชุมชน หัวหิน

Abstract

Being replaced by modern culture and technology has resulted in the neglect of culture and local wisdom and a lack of successors. This study aimed to explore the situation of local wisdom sources in Hua-Hin Municipality, Prachuap Khiri Khan Province. Develop innovations to promote local wisdom through geographic information systems and assess satisfaction with innovations. The instrument to survey the situation of local wisdom sources in 39 communities will collect data by using an open-ended questionnaire through in-depth interviews. ArcGIS Online is an innovative development tool that offers online spatial data and uses online questionnaires to assess satisfaction to analyze results with descriptive statistics. The sample group for the satisfaction assessment consisted of 20 knowledge successors and 390 Internet users. The results of the survey revealed that there are 20 local wisdom sources in Hua-Hin Subdistrict and Nong Kae Subdistrict with persistent situations. The fields of expertise are folk technology, folk health care, traditions and rituals, folk livelihoods and nutrition and dramatic arts. The results of innovation development revealed that there is a central database that collects local knowledge and knowledge that can be analyzed and summarized through geographic information technology. The satisfaction assessment results found that knowledge successors and internet users had the highest satisfaction in perceived usefulness, with mean values of 4.64 and 4.55 respectively. The respondents saw that innovation creates a standardized data link and increases awareness. Therefore, the upgrading and promotion of local wisdom should be integrated with all stakeholders from upstream to downstream, together with the utilization of technology, and should encourage users to realize the benefits of innovation to create acceptance of innovation for long-term use.

Keywords: Local wisdom, Geographic information system, Community informatics, Hua Hin

บทนำ

วิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในแต่ละชุมชนต่างมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะแตกต่างกัน องค์ความรู้ความสามารถที่เกิดจากกระบวนการคิด วิเคราะห์และนำไปปฏิบัติ โดยเริ่มจากลองผิดลองถูกนำไปสู่การสั่งสมเป็นประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ จนพบว่าองค์ความรู้นั้นช่วยให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในชุมชน เกิดการถ่ายทอดและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งองค์ความรู้นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (Serthpol, 2020) หลายคนอาจมองว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัวเนื่องจากถือได้ว่าเป็นสมบัติของท้องถิ่นที่สืบทอดมายาวนาน แต่ด้วยกระแสโลกาภิวัฒน์ที่วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาแทรกแซงความเป็นตัวตนในวิถีของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มของเยาวชนในชุมชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและยังเป็นผู้รับช่วงต่อการดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้สึกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องล้าหลังและไม่ค่อยให้ความสำคัญ (Hirunteeyakul, 2014) ทำให้วิถีชีวิตบางชุมชนสูญหายหรือไม่มีผู้รับช่วงต่อ ดังนั้นการรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สืบทอดถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นท่ามกลางกระแสโลกาภิวัฒน์จนเกิดเป็นแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการกำหนดหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (Academic Team of the Municipal Employees Association of Thailand, 2021) เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมไทย ต่อยอดเกิดเป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน (Sanguanpholphairot, 2020)

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งมีวิสัยทัศน์คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มุ่งเน้นเสริมสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเองของประชาชนด้วยการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาต่างตอบรับแผนยุทธศาสตร์นี้โดยมีการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งในส่วนของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (Nunart, 2017) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นกับด้านการท่องเที่ยว โดยงานวิจัยของ Tou et al. (2020) ได้วิเคราะห์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน นำไปสู่การสร้างรายได้และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนในชุมชน

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิต ทำให้การศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมบูรณาการร่วมกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับความสนใจมากขึ้น งานวิจัยที่ผ่านมามีการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ผ่านรูปแบบของเว็บไซต์แหล่งการเรียนรู้

สื่อมัลติมีเดีย (Yongkulvanit, 2018) แต่ยังเกิดข้อจำกัดในเรื่องของการนำเสนอข้อมูลเชิงพื้นที่ จึงได้มีการพัฒนานวัตกรรมด้วยสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Phimphisan, 2014) ซึ่งยังพบว่าเป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านที่ผู้วิจัยสนใจด้านหนึ่งเท่านั้น ขณะที่ในความเป็นจริงแล้วชุมชนหนึ่งอาจมีองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายด้าน นอกจากนี้การนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยสารสนเทศภูมิศาสตร์ยังเป็นเพียงการระบุตำแหน่ง ข้อมูลพื้นฐาน และรูปภาพเท่านั้น ไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อแนะนำเส้นทางการเดินทางและแนะนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกับตำแหน่งปัจจุบัน (Rattanachuchok et al., 2019) โดยเฉพาะกับเมืองที่ถือได้ว่ามีชื่อเสียงและได้รับความนิยมด้านการท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของประเทศไทยและได้รับการยกระดับเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติอย่างอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นรายได้หลักของอำเภอหัวหิน จนนำมาสู่การผลักดันเป็นโครงการ “Hua Hin Recharge” เป็นความร่วมมือของภาครัฐ การท่องเที่ยว โรงพยาบาลสาธารณสุข ภาคเอกชนในธุรกิจท่องเที่ยวและการบริการที่มีเป้าหมายในการพลิกฟื้นเศรษฐกิจ ธุรกิจ การจ้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญและร่วมกันพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกด้านของพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลกลางที่เป็นปัจจุบัน และพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น จะช่วยให้เกิดการสืบทอดและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งยังสามารถบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการกระจายรายได้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่น

งานวิจัยนี้ออกแบบเพื่อเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาให้สมบูรณ์ด้วยการมุ่งเน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหัวหินทุกด้านและนำเสนอในรูปแบบของสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วยข้อมูลองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น แนะนำเส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น แนะนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกับตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้เพื่อเพิ่มทางเลือกในการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว และนวัตกรรมนี้ยังมีจุดเด่นคือมีเครื่องมือช่วยสรุปผลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาความเชี่ยวชาญในเชิงพื้นที่ ซึ่งถือเป็นความแตกต่างจากการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยสารสนเทศภูมิศาสตร์ในรูปแบบเดิมที่เป็นเพียงการระบุตำแหน่งข้อมูลพื้นฐานและรูปภาพ ดังนั้นการนำเสนอเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สาธารณะนี้จะช่วยรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สืบทอดและนำไปสู่การเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนผ่านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับยุคสังคมโลกาภิวัตน์

Nunart (2017) อธิบายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากความสามารถและศักยภาพในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชน ผ่านการคิดค้น สั่งสม ปรับปรุง และพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็นหลายสาขาวิชาชีพตามองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือเป็นรากเหง้าในการบ่งบอกความเป็นมาของชุมชน แต่ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารถึงกันได้ทั่วโลก วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยและแทนที่ด้วยเทคโนโลยีจากภายนอกส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านบวกและลบ โดยส่งผลในด้านบวกต่อชุมชนในแง่ของช่วยให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น ภาวะความยากจนลดลง แต่ขณะเดียวกันก็ส่งผลด้านลบต่อการเกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมได้ในพื้นที่ (Serthpol, 2020) การสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยจากคนรุ่นหลัง

รัฐบาลได้พยายามนำภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมมาช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจ รวบรวมองค์ความรู้ และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลัง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนและสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต (Sanguanpholphairot, 2020) เกิดเป็นงานวิจัยที่รวบรวมองค์ความรู้ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาในการส่งเสริม ปกป้องและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนดูแลผู้สูงอายุที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ (Chanprasit, 2020) การรวบรวมและนำเสนอองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นกระเบื้องดินเผาชุมชนด่านเกวียนเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอื่นที่ผลิตได้ใกล้เคียงกับกระเบื้องดินเผาและปัญหาเรื่องการขนส่ง รวมถึงเยาวชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความสำคัญ จึงไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ทำให้ปัจจุบันมีช่างกระเบื้องเพียงคนเดียวเท่านั้น (Hirunteeyakul, 2014) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังเห็นคุณค่าขององค์ความรู้นี้ไปยังเยาวชนรุ่นหลัง นำไปสู่การสืบสานและสืบทอดอย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษา

การรู้คุณค่าและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมจะช่วยให้เกิดการสืบทอดและสืบสานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเฉพาะการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนเห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นการทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจึงควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่การกำหนดเป็นนโยบายการศึกษาในระบบโรงเรียน จะเห็นได้จากการเกิดงานวิจัยที่มีการพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น (Sanguanpholphairot, 2014) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน (Yoswarissakul, 2018) (Pittiyakul, 2020) แต่อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาของครูผู้สอนในเรื่องของความสามารถในการสอน การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาสื่อที่ทันสมัยเพื่อใช้อธิบายกระบวนผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

งานวิจัยของ Serthpol (2020) นำเสนอว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความแตกต่างและหลากหลายแต่ก็ยังสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เพราะมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้ เกิดเป็นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้สมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกันเพื่อเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจ เห็นได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเมือง จ.ยโสธร ให้อยู่ในกลุ่มแข่งขันสู่สากล (Premium OTOP) ที่มีคุณภาพสูงด้วยทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Thongprasert et al., 2020) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จ.แม่ฮ่องสอน (Kittipattanawit et al., 2020) ทำให้เกิดการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ ส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดกระแสการท่องเที่ยวที่บูรณาการร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว (Tou et al., 2020; Suksmawati, 2020) ช่วยให้ชุมชนมีรายได้อย่างยั่งยืนทั้งจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากอัตลักษณ์ของชุมชนและผลิตภัณฑ์นั้นยังรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซื้อเป็นของฝากและของที่ระลึกได้

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นในยุคดิจิทัลมากขึ้น มีการนำไปใช้เป็นเครื่องมือผลิตสื่อสารสนเทศในรูปแบบของสื่อมัลติมีเดีย เว็บไซต์แหล่งเรียนรู้ (Yongkulvanit, 2018) เพื่อให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้พัฒนาร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องของการนำเสนอข้อมูลเชิงพื้นที่ เนื่องจากเครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มีจุดเด่นในเรื่องของการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่สัมพันธ์กับตำแหน่งในรูปฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และยังช่วยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาได้ (Geo-Informatics center for Thailand, 2020) โดยมีการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับจัดการการท่องเที่ยวด้วยการจัดทำเป็นแผนที่ออนไลน์แสดงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและแนะนำเส้นทางการท่องเที่ยวตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้แล้ว (Petagon, 2019) จัดทำแผนที่แสดงข้อมูลภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น (Phimphisan, 2014; Rattanachuchok et al., 2019) แต่ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่นำเสนอเป็นเพียงการระบุตำแหน่ง ข้อมูลพื้นฐาน และรูปภาพของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น ไม่มีการวิเคราะห์เพื่อแนะนำเส้นทางการเดินทางจากตำแหน่งปัจจุบันและแนะนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกับตำแหน่งปัจจุบันได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นฐานข้อมูลกลางด้วยเครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อลดข้อจำกัดของงานวิจัยที่ผ่านมาและอำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวในการเข้าถึงข้อมูลให้สะดวกมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร: คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนจากจำนวนประชากรได้แก่ 1) ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ 2) กลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต

2. ขอบเขตด้านพื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น: รวบรวมข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตปกครองของเทศบาลเมืองหัวหินซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบลคือ ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก แบ่งออกเป็น 39 ชุมชน

3. ขอบเขตด้านข้อมูลที่นำเสนอ: ข้อมูลที่นำเสนอผ่านระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลภูมิปัญญา/ความเชี่ยวชาญ 2) ข้อมูลโดยสังเขป 3) ชื่อผู้ปฏิบัติ 4) ชุมชนพื้นที่ปฏิบัติ 5) สถานการณ์คงอยู่ 6) เบอร์โทรศัพท์ติดต่อของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 7) ละติจูดและลองติจูดแสดงตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านโปรแกรมประยุกต์: โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ โปรแกรม ArcGIS Online ของบริษัทอีเอสอาร์ไอ (ESRI) ซึ่งมีฟังก์ชันที่สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่และแสดงผลแผนที่ออนไลน์ และแอปพลิเคชั่น Survey123 for ArcGIS ทำหน้าที่ในการเก็บพิกัดตำแหน่งที่ตั้ง (ละติจูดและลองติจูด) ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

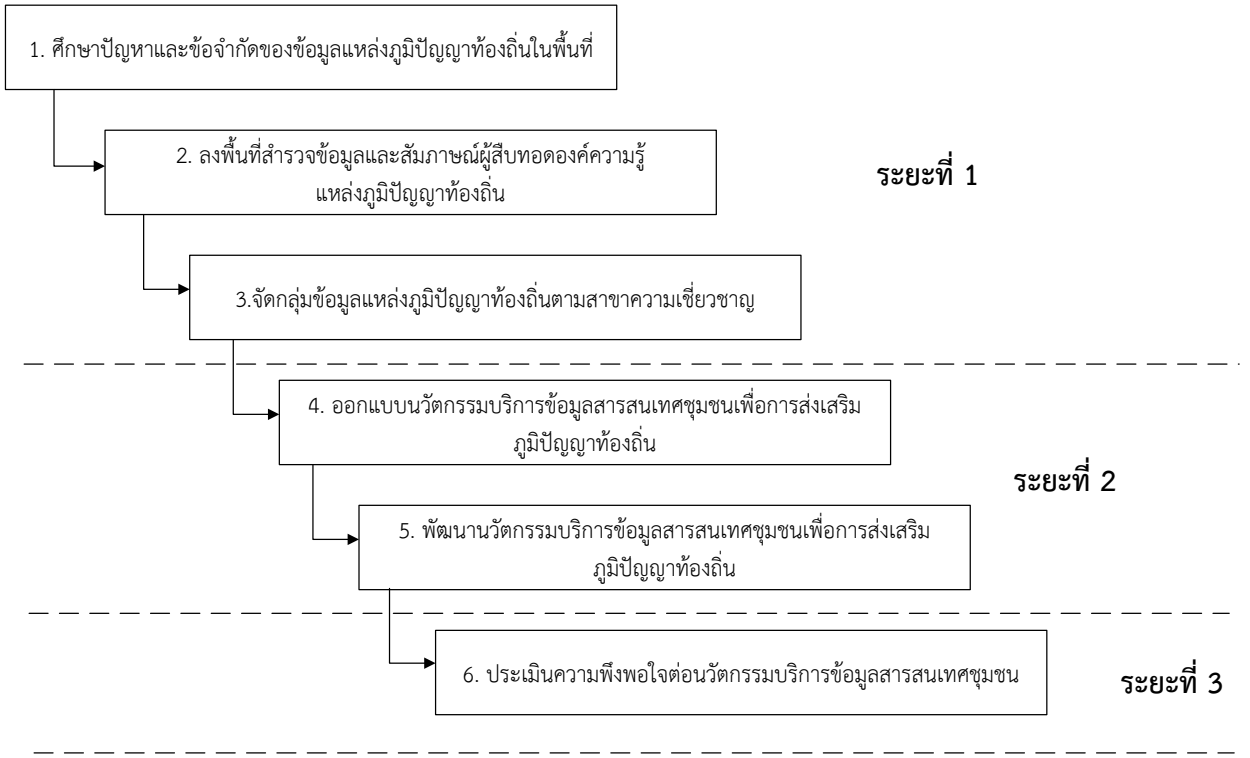

Figure 1 Research Methodology

ระเบียบวิธีวิจัยดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบสารสนเทศ (System Development Life Cycle : SDLC) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1: การสำรวจข้อมูลสถานการณ์ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่

1.1 ค้นหาแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นบนสื่อออนไลน์: ค้นหาแหล่งข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแกที่เผยแพร่บนเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ ซึ่งพบว่าปัจจุบันมีเพียงการเผยแพร่บนเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองหัวหิน เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เท่านั้น โดยสรุปข้อจำกัดของข้อมูลที่นำเสนอบนเว็บไซต์คือ 1) ข้อมูลที่นำเสนอยังไม่เป็นปัจจุบัน เช่น ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) ข้อมูลภายในเว็บไซต์เป็นการนำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูล ไม่มีการนำเสนอในรูปของสื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจ เช่น วีดิโอ อินโฟกราฟิก เทคโนโลยีโลกเสมือน (Augmented Reality: AR) เป็นต้น นอกจากนี้ยังไม่มีการแนะนำตำแหน่งที่ตั้งอย่างชัดเจนและเส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น

1.2 สำรวจข้อมูลกับเยาวชนในพื้นที่: เบื้องต้นผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสำรวจข้อมูลว่าเยาวชนในพื้นที่รู้จักแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหินหรือไม่ เหตุผลในการสำรวจข้อมูลกับเยาวชนที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีและพักอาศัยในตำบลหัวหินและตำบลหนองแกเนื่องด้วยหลังจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้พบประเด็นสำคัญว่า การปลูกฝังให้เยาวชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อให้เกิดการสืบสานและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Hirunteeyakul, 2014) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เยาวชนที่ศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล และพักอาศัยในตำบลหัวหินและตำบลหนองแกจำนวนทั้งหมด 67 ท่าน ดังนั้นสำหรับการศึกษานี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Robert & Earyle (1970) เนื่องจากทราบขนาดของกลุ่มตัวอย่างทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้จำนวน 52 ท่าน ผู้วิจัยจึงประมาณได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 62 ท่าน เพื่อป้องกันกรณีผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถามถอนตัวออกจากการวิจัย ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลพบว่า เยาวชนที่รู้จักแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหินคิดเป็นร้อยละ 45.2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับเยาวชน

รู้จักแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่แน่ใจ	10	16.1
รู้จัก	28	45.2
ไม่รู้จัก	24	38.7
รวม	**62**	**100.00**

จากการศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหินสรุปได้ว่า 1) ขาดฐานข้อมูลกลางที่เป็นปัจจุบันในการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ขาดการนำเสนอและเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทันสมัย เนื่องจากไม่มีการนำเครื่องมือสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ส่งผลต่อความไม่สะดวกในการค้นหาและแนะนำข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจ และ 3) เยาวชนในพื้นที่ร้อยละ 45.2 รู้จักแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและร้อยละ 16.1 ไม่แน่ใจว่าข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองรู้จักนั้นถูกต้องหรือไม่ แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นของเขตเทศบาลเมืองหัวหินให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

2. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้สืบทอดองค์ความรู้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและสถานการณ์การคงอยู่ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตปกครองของเทศบาลเมืองหัวหินซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบลคือ ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก รวมทั้งหมด 39 ชุมชน ซึ่งได้นำกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการพัฒนานวัตกรรม (Jattamart et.al, 2019) ตั้งแต่กระบวนการระบุปัญหา การออกแบบนวัตกรรมและการประเมินผลการพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่ดีและยั่งยืน โดยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและจัดเก็บข้อมูลผ่านแบบสำรวจออนไลน์ ได้แก่ 1) ข้อมูลภูมิปัญญา/ความเชี่ยวชาญ 2) ข้อมูลโดยสังเขป 3) ชื่อผู้ปฏิบัติ 4) ชุมชน 5) พื้นที่ปฏิบัติ 6) สถานการณ์การคงอยู่ 7) เบอร์โทรศัพท์ และ 8) พิกัดตำแหน่งละติจูดและลองติจูด ซึ่งในส่วนของการเก็บข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งจะใช้แอปพลิเคชั่น Survey123 for ArcGIS เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลของแบบสำรวจออนไลน์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่สำรวจได้จัดเก็บในรูปแบบไฟล์นามสกุล .CSV

3. จัดกลุ่มข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นตามสาขาความเชี่ยวชาญ

นำข้อมูลจากแบบสำรวจออนไลน์มาจัดกลุ่มแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งหมดในพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแกตามความเชี่ยวชาญแต่ละสาขา ได้แก่ สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน, สาขาดูแลสุขภาพพื้นบ้าน, สาขาประเพณี พิธีกรรม, สาขาดำรงชีพและโภชนาการพื้นบ้าน และสาขานาฏศิลป์ เพื่อจัดทำชั้นข้อมูลเชิงพื้นที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอผ่านโปรแกรม ArcGIS Online ต่อไป

ระยะที่ 2: การพัฒนานวัตกรรม

4. ออกแบบนวัตกรรมบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนเพื่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับการออกแบบนวัตกรรมจะนำเสนอในรูปของแผนภาพ Use Case Diagram ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สรุปประเด็นความสามารถของระบบด้วยแผนภาพ 2) นำเสนอส่วนประกอบภายในของระบบ และ 3) อธิบายการโต้ตอบระหว่างผู้ที่กระทำกับระบบ (ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งาน) และกิจกรรมของระบบงานในภาพรวม ซึ่งแสดง Use Case Diagram ของการออกแบบนวัตกรรมดังภาพที่ 2

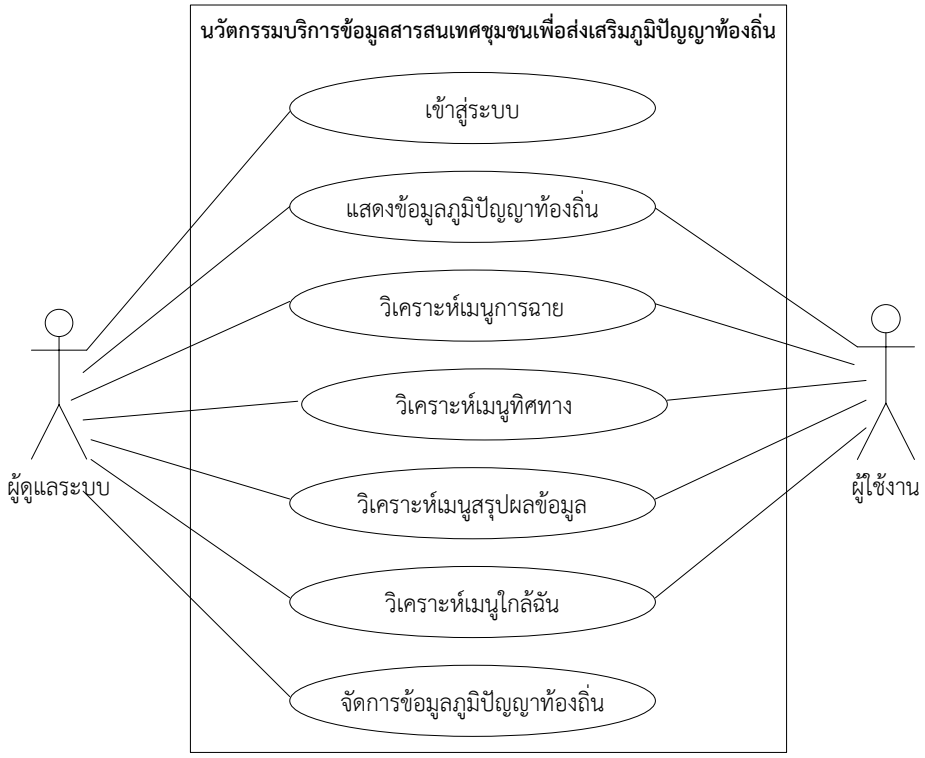

Figure 2 Use Case Diagram of the innovative design

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า การออกแบบนวัตกรรมแบ่งผู้ที่กระทำกับระบบออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ผู้ดูแลระบบ: โดยผู้ดูแลระบบจะมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมภายในระบบตั้งแต่การกรอกข้อมูลการเข้าสู่ระบบเพื่อจัดการข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ เพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูล ตั้งค่าและสร้างข้อกำหนดของเมนูในการวิเคราะห์ผล ปรับแต่งรูปแบบการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ให้ง่ายต่อการใช้งานกับผู้ใช้งาน และส่วนที่ 2 ผู้ใช้งาน: ผู้ใช้งานจะมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมภายในโดยไม่ต้องกรอกข้อมูลการเข้าสู่ระบบ และมีสิทธิ์ในการดูข้อมูลรายละเอียดของแหล่งภูมิปัญญาแต่ละแห่ง รวมทั้งสามารถเลือกรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Function) ทั้ง 4 เมนูตามที่ต้องการ

5. พัฒนานวัตกรรมบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนเพื่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนานวัตกรรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยโปรแกรม ArcGIS Online ในรูปแบบของการเล่าเรื่องราวบนแผนที่ออนไลน์ (Story Map) ที่รองรับการแสดงผลด้วยโมบายแอพพลิเคชั่น (Mobile Application) และเว็บแอพพลิเคชั่น (Web Application) โดยนวัตกรรมที่พัฒนาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ 4 เมนูดังนี้ 1) เมนูการฉาย 2) เมนูทิศทาง 3) เมนูสรุปผลข้อมูล และ 4) เมนูใกล้ฉัน

ระยะที่ 3: การประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม

6. ประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน

การประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมดำเนินการตามขั้นตอนของจริยธรรมการวิจัยในคน ซึ่งคณะผู้วิจัยผ่านการเข้าร่วมอบรมจริยธรรมการวิจัยในคนสายสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้ข้อมูลการตอบคำถามผ่านแบบสอบถามออนไลน์จะไม่มีการระบุตัวตนหรือข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูลซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1974) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 มีการกำหนดเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามแบบเรตติ้ง สเกล (Rating Scale) 5 ระดับ ทั้งนี้แบบสอบถามมีการประยุกต์ใช้แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model - TAM) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ออกแบบมาเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ (Davis, 1985) โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน ตอนที่ 3 การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพของการใช้งานระบบและตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจจากการทดสอบการใช้งานนวัตกรรมประกอบด้วยผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น: จากการสำรวจแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาพบว่า มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทุกสาขาความเชี่ยวชาญทั้งหมด 20 แห่ง ดังนั้นจึงคำนวณตามสูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบทราบขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ Robert & Earyle (1970) ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้จำนวน 19 ท่าน แต่เพื่อป้องกันในกรณีหากผู้ตอบแบบสอบถามถอนตัวออกจากการวิจัยจึงประมาณการกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 ท่าน และ 2) กลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต: ใช้วิธีคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบขนาดของ Cochran (1974) เนื่องจากจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตอยู่ในกรณีของประชากรที่มีจำนวนไม่แน่นอน ซึ่งคำนวณได้เท่ากับ 385 ท่านจึงประมาณเป็น 390 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์มาวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพด้วยสถิติเชิงพรรณนาซึ่งประกอบด้วยข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลการประเมินผลหลังจากทดสอบการใช้งานนวัตกรรมบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนเพื่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหัวหิน

จากการสำรวจแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองหัวหินพบว่า มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นแกจำนวน 20 แห่งแบ่งตามสาขาความเชี่ยวชาญดังนี้ สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน 8 แห่ง สาขาดูแลสุขภาพพื้นบ้าน 5 แห่ง สาขาประเพณีและพิธีกรรม 5 แห่ง สาขาดำรงชีพและโภชนาการพื้นบ้าน 1 แห่งและสาขานาฏศิลป์ 1 แห่ง ข้อมูลสรุปดังแสดงในตารางที่ 2 นอกจากนี้ในแต่ละแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีการรวบรวมข้อมูลที่นำไปแสดงผลผ่านนวัตกรรมสารสนเทศ ได้แก่ 1) ข้อมูลภูมิปัญญา/ความเชี่ยวชาญ 2) ข้อมูลโดยสังเขป 3) ชื่อผู้ปฏิบัติ 4) ชุมชน 5) พื้นที่ปฏิบัติ 6) สถานการณ์คงอยู่ 7) เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ และ 8) ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์ของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงตัวอย่างการจัดเก็บข้อมูลพอสังเขปดังภาพที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลสรุปแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขา

สาขา	ความเชี่ยวชาญ	ชุมชน
สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน	พัดใบลาน	พูลสุข
	หัตถศิลปจากกะลามะพร้าว	ตาลเดี่ยว
	การประดิษฐ์ตุ๊กตาจากเปลือกหอย	หนองแก
	การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอย	พูลสุข
	การประดิษฐ์กรงนกปรอทหัวจุก	เขาน้อย
	การทอผ้าด้วยเครื่องทอมือ	หนองแก
	แกะสลักไม้ / กรงนก	เขาน้อย
	การพิมพ์ลายผ้า	สมอเรียง
สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน	พัดใบลาน	พูลสุข
	หัตถศิลปจากกะลามะพร้าว	ตาลเดี่ยว
	การประดิษฐ์ตุ๊กตาจากเปลือกหอย	หนองแก
	การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอย	พูลสุข
	การประดิษฐ์กรงนกปรอทหัวจุก	เขาน้อย
	การทอผ้าด้วยเครื่องทอมือ	หนองแก
	แกะสลักไม้ / กรงนก	เขาน้อย
	การพิมพ์ลายผ้า	สมอเรียง
สาขาดูแลสุขภาพพื้นบ้าน	หมอนวดแผนไทย ยานวด ยาหม่อง ยาสมุนไพรแก้ไอ	เขาน้อย
	ยาสมุนไพรแก้พิษแมงกะพรุน ยาหม่อง น้ำมันเหลือง	เขาตะเกียบ
	ด้านหมอเป่า ฝาดยาเด็ก	พร้อมมิตรพัฒนา
	ด้านหมอเป่า ฝาดยาเด็ก	ศาลเจ้าพ่อเสือ
	ด้านหมอเป่า ฝาดยาเด็ก	หนองแก

สาขา	ความเชี่ยวชาญ	ชุมชน
สาขาประเพณีและพิธีกรรม	มัคทายก	ทุ่งยายอิ่ง
	หมอพราหมณ์	หนองแก
	หมอพราหมณ์	เขาน้อย
	พิธีส่งเคราะห์ทางทะเล	หัวหิน
	ผีพุ่งใต้	หัวหิน
สาขาดำรงชีพและโภชนาการพื้นบ้าน	หอยเสียบมะละกอเจ๊เบียร์	ประชาสามัคคี
สาขานาฏศิลป์	ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนาฏศิลป์ไทย	เขาน้อย

ลำดับ	ภูมิปัญญา/ความเชี่ยวชาญ	ข้อมูลโดยสังเขป	ชื่อผู้ปฏิบัติ	ชุมชน	พื้นที่ปฏิบัติ	สถานะการคงอยู่	เบอร์โทรศัพท์
1	พัดใบลาน	การทำพัดด้วยใบลาน และเส้นสลวดลาย ด้วยสีน้ำสวยงาม ใช้พัดคลายร้อน เป็นสินค้าโอทอป	นางดารุณี ไบเกตุ (ครูอ้น)	ชุมชนพูลสุข	13/1 ถนนพูลสุข ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ปฏิบัติอยู่ใน วิถีชีวิต	065-8403537
2	หัตถศิลป์จากกะลามะพร้าว	เป็นผลิตภัณฑ์รูปสัตว์ ต่าง ๆ ที่ทำจากกะลา มะพร้าว	นายธนู ดีสนั่น	ชุมชนตาลเดี่ยว	37/35 ซอย 23 ถนนหัวหิน-ห้วยมงคล ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110	ปฏิบัติอยู่ใน วิถีชีวิต	082-2519843
3	การประดิษฐ์ตุ๊กตาจากเปลือกหอย	"ตุ๊กตาเปลือกหอย" สิ่งประดิษฐ์จากท้องทะเลอันสวยงาม เอกลักษณ์ของชาวหัวหินที่สืบทอดมานาน นำมาสร้างมูลค่าประดิษฐ์ประดอยเป็นตุ๊กตาหอย ต้นไม้เปลือกหอย ของใช้ต่างๆหรือเป็นของขวัญที่มีค่า อาทิ กรอบรูปเปลือกหอย กล่องกระดาษทิชชู่เปลือกหอย กล่องใส่ไม้จิ้มฟัน หมอนหอยปักเข็ม ฯลฯ นำมาจำหน่ายไม่แพงให้นักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึกที่ได้มาเยือนหัวหิน เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างหนึ่งของชาวหัวหินที่ใช้เลี้ยงชีพกันมาจนทุกวันนี้	นายกานต์ เครือเหลา	ชุมชนหนองแก	32/102 หมู่บ้านอยู่สบาย 1 ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110	ปฏิบัติอยู่ใน วิถีชีวิต	089-2595733
4		ปัจจุบันนางอรุณหรือป้าอรุณ คงดี อายุ 78 ปี อดีตครู					

Figure 3 Example of the Survey Data on Local Wisdom Sources in the Field of Folk Technology

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน

ผู้ใช้สามารถเข้าใช้งานนวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่าน URL: https://arcg.is/0SLWO1 ซึ่งรองรับการแสดงผลด้วยโมบายแอพพลิเคชั่นและเว็บแอพพลิเคชั่น ดังแสดงในภาพที่ 4 และภาพที่ 5

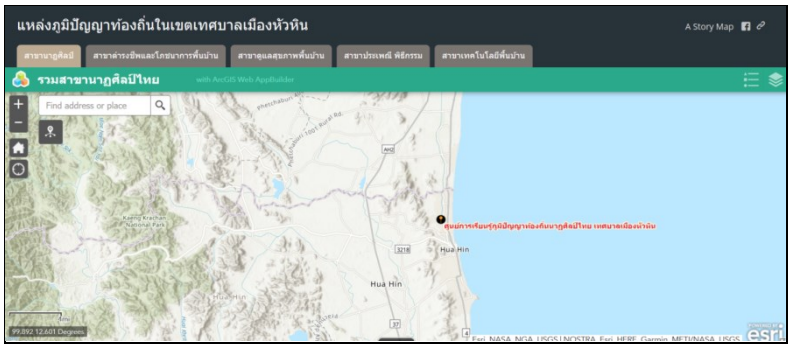

Figure 4 Computer login screen

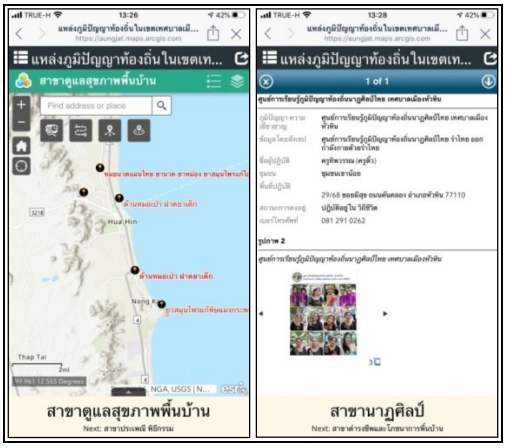

Figure 5 Phone login screen

ผู้ใช้สามารถเลือกวิเคราะห์ผลจากเครื่องมือทั้ง 4 เมนูดังนี้ 1) เมนูการฉาย: ใช้สำหรับค้นหาตำแหน่งของภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) เมนูทิศทาง: ใช้สำหรับแนะนำเส้นทางไปยังแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เมนูสรุปข้อมูล: ใช้สำหรับดูสรุปผลข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา และ 4) เมนูใกล้ฉัน: ใช้สำหรับค้นหาตำแหน่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้ ผลการวิเคราะห์แสดงดังภาพที่ 6

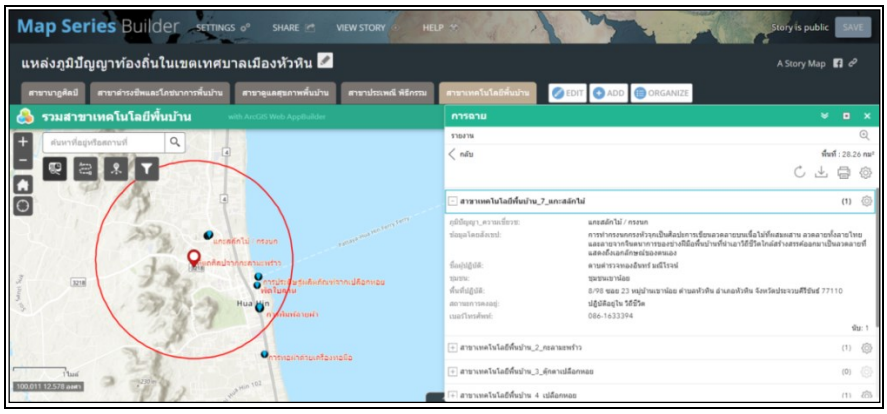

Figure 6 Menu Analysis Results Near Me

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม

รายการประเมิน	ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (n=20)			ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (n=390)		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน	4.64	0.532	มากที่สุด	4.55	0.608	มากที่สุด
2. การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน	4.47	0.633	มาก	4.53	0.618	มากที่สุด
3. ประสิทธิภาพของการใช้งาน	4.62	0.502	มากที่สุด	4.51	0.525	มากที่สุด
รวม	**4.58**	**0.546**	**มากที่สุด**	**4.53**	**0.518**	**มากที่สุด**

ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น: ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 20 ท่านพบว่า ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 รายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดของด้านนี้คือ การใช้งานนวัตกรรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน รองลงมาคือด้านประสิทธิภาพของการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 โดยรายการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดของด้านนี้คือ ความถูกต้องของเครื่องมือวิเคราะห์ผล และสุดท้ายคือด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รายการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดของด้านนี้คือ กระบวนการเข้าใช้งานนวัตกรรมและเครื่องมือวิเคราะห์ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านที่ 4.58 อยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต: ผลการประเมินของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวน 390 ท่านพบว่า ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 รายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดของด้านนี้คือ การใช้งานนวัตกรรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น รองลงมาคือด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 โดยรายการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดของด้านนี้คือ กระบวนการเข้าใช้งานนวัตกรรมและเครื่องมือวิเคราะห์ชัดเจนและเข้าใจง่าย และสุดท้ายคือด้านประสิทธิภาพของการใช้งานมีผลของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 รายการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดของด้านนี้คือ การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาง่ายต่อการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านที่ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

1. สถานการณ์ปัจจุบันของแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน

จากการลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน 39 ชุมชน พบว่ามีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีสถานการณ์การคงอยู่ทั้งหมด 20 แห่ง ประกอบด้วย สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน 8 แห่ง สาขาดูแลสุขภาพพื้นบ้าน 5 แห่ง สาขาประเพณีและพิธีกรรม 5 แห่ง สาขาดำรงชีพและโภชนาการพื้นบ้าน 1 แห่งและสาขานาฏศิลป์ 1 แห่ง โดยผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดูแลในปัจจุบันมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 56-60 ปีร้อยละ 39.32 และอายุเฉลี่ยระหว่าง 51-55 ปีร้อยละ 30.64 ขณะที่จากการสอบถามถึงผู้สืบทอดองค์ความรู้ในรุ่นต่อไปนั้นส่วนใหญ่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้คิดเป็นร้อยละ 82.30 ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีทั้งผลิตโดยชุมชนและผลิตจากผู้ประกอบการรายเดียว แต่ก็มีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ดังนั้นการมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยบริหารจัดการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้และเกิดการสืบทอดอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ

ขณะที่การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกพบปัญหาหลักในการส่งเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก แบ่งเป็น 1) ผลิตภัณฑ์ชุมชน: ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีเป้าหมายในการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนยังขาดช่องทางประชาสัมพันธ์ทางการตลาดและขาดการประยุกต์ใช้เครื่องมือสารสนเทศเพื่อมาช่วยในการส่งเสริมช่องทางการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ไม่ได้รับความนิยมเมื่อเทียบกับสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากกระแสทุนนิยมตามช่วงเวลา ส่งผลต่อความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นการนำศักยภาพทาง “การตลาด” มาสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ต้องรีบเข้ามาช่วยเหลือ สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongprasert et al., (2020) ที่นำเสนอว่าหนึ่งในปัจจัยขับเคลื่อนคุณค่า (Key Value Drivers) ให้กับผลิตภัณฑ์คือ การเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะช่องทางสื่อออนไลน์ 2) เทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาช่วยในการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่ยังต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากปัจจุบันมีเพียงการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ แต่ขาดการนำเสนอข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ขาดการนำเสนอในรูปของสื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจ ซึ่งหากมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ รวมถึงยังเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชนในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีค่าของตนเอง (Kittipattanawit et al., 2020)

ปัญหาข้อ 3) เยาวชนในพื้นที่: เยาวชนที่รู้จักแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 45.2 เท่านั้น ดังนั้นปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ควรพัฒนา สอดคล้องกับการศึกษาของ Hirunteeyakul (2014) ที่อธิบายว่า การสืบสานและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนควรให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นหลังด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนทางสังคม เช่น

ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ที่ได้รับการยืนยันว่ามีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกผูกพันต่อสำนึกรักในชุมชนของเยาวชน (Tanomwong, 2020) โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน และปัญหาข้อ 4) หน่วยงานภาครัฐ: หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ต้องเข้ามาเป็นผู้ประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายกับทุกภาคส่วนที่มีความสามารถและศักยภาพให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและส่งเสริมเผยแพร่ต่อสื่อมวลชนทุกสาขาตามโอกาสอันเหมาะสม เช่น การประสานสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่สาธารณชนในประเทศและระดับสากล การส่งเสริมในรูปแบบของพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Tou et al., 2020) ตลอดจนประสานกับภาคเอกชนในพื้นที่เพื่อพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ นำไปสู่การสร้างรายได้และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนในชุมชน

2. นวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน

นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ให้อยู่ในรูปของฐานข้อมูลกลางที่เป็นปัจจุบันและเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว มีจุดเด่นในการค้นหาตำแหน่ง แนะนำเส้นทางไปยังแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูสรุปผลข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา และวิเคราะห์ตำแหน่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้รองรับการใช้งานในรูปของโมบายแอพพลิเคชั่นและเว็บแอพพลิเคชั่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Phimphisan (2014) และการศึกษาของ Rattanachuchok et al. (2019) ที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาช่วยในการจัดทำแผนที่แสดงข้อมูลภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Chen & Tsai (2019) ที่นำระบบกำหนดตำแหน่งของโทรศัพท์มาพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวบนมือถือเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลและออกแบบการเดินทางเองได้ แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบโจทย์การส่งเสริมและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

3. ความพึงพอใจต่อนวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชน

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับบริการข้อมูลสารสนเทศชุมชนพบว่า ผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมีความพึงพอใจในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานในระดับมากที่สุด โดยให้ความสำคัญที่ประเด็นของประโยชน์ต่อการเกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและช่วยเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chen & Tsai (2019) นำเสนอว่าการรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้งานแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวบนมือถือตามสถานที่ส่วนบุคคล (Personalized Location-based Mobile Tourism Application : PLMTA) สำหรับรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไต้หวัน ที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลและออกแบบการเดินทางได้เอง โดยดึงเอาจุดเด่นของระบบกำหนดตำแหน่งของโทรศัพท์มาช่วยในการให้ข้อมูลและบริการที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น ขณะที่การศึกษาของ Singh & Srivastava (2019) ก็รายงานว่าการรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมค้นหาข้อมูลที่มีการแบ่งปันประสบการณ์แบบปากต่อปาก (Word of Mouse) บนโลกออนไลน์ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐใน

พื้นที่ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับเครื่องมือการตลาดดิจิทัลในการแนะนำข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน เพื่อนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวในหลายรูปแบบให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านนวัตกรรมใหม่ๆที่พัฒนา ซึ่งจะช่วยให้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถคงอยู่ร่วมกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานและเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการพัฒนากำลังคน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการยกระดับและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีการบูรณาการร่วมกันทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ได้แก่ เยาวชน ครอบครัว ผู้สืบทอดองค์ความรู้ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนสถาบันการศึกษา ร่วมกับการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สืบทอดและพัฒนาไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนจากผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของรัฐบาลในการพัฒนาคนและสังคมที่มุ่งเน้นเสริมสร้างศักยภาพจากการพึ่งพาตนเองด้วยการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

การวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาต่อยอดโดยการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ที่เกิดจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับการพัฒนาเครื่องมือและสื่อสารสนเทศที่น่าสนใจและหลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์นวัตกรรมที่พัฒนาให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้รู้จักและเข้าใช้งานมากขึ้น การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อนำเสนอที่มาและอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละแห่ง การนำเทคโนโลยีโลกเสมือน (Augmented Reality: AR) มาช่วยสร้างความน่าสนใจและสมจริงให้แก่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านการแสดงผลทางออนไลน์ การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การเพิ่มช่องทางการตลาดในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งที่กล่าวมานี้จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวและสร้างกิจกรรมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว นำไปสู่การยกระดับและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่กับสังคมไทยอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

ผลลัพธ์จากการศึกษานี้ทำให้เกิดนวัตกรรมสำหรับให้บริการข้อมูลสารสนเทศของชุมชน ซึ่งถือเป็นการศึกษาแรกที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ด้วยการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากหลายแห่งเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลกลาง และมีความแตกต่างตรงที่ไม่เพียงแต่จะมีเครื่องมือแนะนำเส้นทางการเดินทางเท่านั้น นวัตกรรมนี้ยังสามารถวิเคราะห์ตำแหน่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงตำแหน่งปัจจุบันในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลของ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาก่อน นำไปสู่การแนะนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ รวมถึงมีเครื่องมือช่วยสรุปผลแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาความเชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ด้วย

ผลการศึกษายังก่อให้เกิดฐานข้อมูลองค์ความรู้สำคัญด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยหน่วยงานภาครัฐสามารถนำฐานข้อมูลที่ได้ไปประกอบการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวร่วมกับการเรียนรู้วิถีชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนประสานกับภาคเอกชนเพื่อพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ นำไปสู่การอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว ถือเป็นการขยายโอกาสให้แก่ชุมชนผ่านการนำเสนอข้อมูลและเอกลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น แสดงให้เห็นว่านอกจากการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชนแล้ว การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถพัฒนาต่อยอดก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์และนำไปสู่การกระจายรายได้ในเชิงพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองและเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังค้นพบองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีซึ่งอธิบายได้ว่า สิ่งสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ การกระตุ้นให้ผู้ใช้รับรู้ถึงประโยชน์ของนวัตกรรมที่พัฒนา เพื่อก่อให้เกิดการยอมรับในการใช้งานนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ให้มากที่สุด เนื่องจากปัญหาสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมส่วนใหญ่คือ พฤติกรรมของผู้ใช้ต่อการยอมรับการใช้งานนวัตกรรมในระยะยาว ประเด็นนี้จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้สืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เอื้อเฟื้อสถานที่และข้อมูลในการศึกษา และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ที่สนับสนุนการทำวิจัยนี้

References

Academic Team of the Municipal Employees Association of Thailand. (2020). Local wisdom new dimension of economic development for villagers. Retrieved from https://siamrath.co.th/n/116697 (In Thai)

Chanprasit, C., Lirtmunlikaporn, S., Kaewthummanukul, T., Jongrungrotsakul, W., & Sawasdisingha, P. (2020). Lanna Local Wisdom in Promoting the Elderly Well-being: A Pilot Study. *Nursing Journal*, 47(1), 185-197. (In Thai)

Chen, C. C., & Tsai, J. L. (2019). Determinants of behavioral intention to use the Personalized Location-based Mobile Tourism Application: An empirical study by integrating TAM with ISSM. *Future Generation Computer Systems*, *96*, 628-638.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techiques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

Cronbach, Lee J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.

Davis, F. D. (1985). *A technology acceptance model for empirically testing new end-user information systems: Theory and results* (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology).

Geo-Informatics center for Thailand. (2020) *Learning GIS.* Retrieved from http://www.gisthai.org/about-gis/gis.html (In Thai)

Hirunteeyakul, M. (2014). Local Wisdom Knowledge of Clay Roof Tiles in Dan Kwian Community. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 9(2), 194-201. (In Thai)

Jattamart, A., Kwangsawad, A., & Bonoi, P. (2019). PACKAGING DESIGN CORRELATES CONSUMER PERCEPTION OF LOCAL PURCHASING DECISION OF BAN NONG MAKHA COMMUNITY ENTERPRISE, AMPHOE PRANBURI, PRACHUABKIRIKHAN. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 10(2), 168-179. (In Thai)

Kittipattanawit, J., Chainun, C., Saksangn, N., & Rinsangpin, M. (2020). Development of Textile Products from Local Wisdom in Mae Hong Son Province. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 18(2), 37-48. (In Thai)

Nunart, N. (2017). Local Wisdom as the Value of Life and Culture for Sustainable Education. *Social Sciences Research and Academic Journal*, *12*(34), 17-26. (In Thai)

Office of the National Economic and Social Development Council. (2020). *THE TWELVETH NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN.* Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue (In Thai)

Petagon, R. (2019). THE DEVELOPMENT OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM FOR TOURISM IN MUANG KAEN PATTANA MUNICIPALITY, CHIANG MAI. *Sripatum Chonburi Journal*. 16(2): 80-89. (In Thai)

Phimphisan, S. (2014). Study and Development of Geographic Information System on Proficiency and Local Wisdom in Kalasin Province. *Journal of Industrial Technology Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 4(2), 79-91. (In Thai)

Pittiyakul, P., Khemakunasai, P., & Jitnirat, N. (2020). GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM: "THE INTANGIBLE CULTURAL FABRIC WOVEN OF KOH YO" BY YOUTH'S PARTICIPATION IN TOMBON KOH YO MUANG DISTRICT SONGKHLA PROVINCE. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 47(1), 185-197. (In Thai)

Rattanachuchok, P., Maneelert, C., & Aramkul, S. (2019). The Geographic Information System for Local Wisdom Management: A Case Study of Muang Kaen Pattana Municipality, Mae Tang District, Chiang Mai Province. *FEU Academic Review*, 13(2), 83-101. (In Thai)

Robert V. Krejcie & Earyle W. Morgan. (1970). *Educational and Psychological Measurement*, 608-609.

Sanguanpholphairot, P. (2020). Acoustics Inspired Contemporary Dharma – seat for Aranya Wasri Temples decosated with LaiKammalor as in Tri Bhumi concept. *Burapha Arts Journal*, *22*(2), 105-119. (In Thai)

Serthpol, N. (2020). The Existence of Local Wisdoms in the Globalization Era. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies.* 5(2): 313-331. (In Thai)

Singh, S., & Srivastava, P. (2019). Social media for outbound leisure travel: a framework based on technology acceptance model (TAM). *Journal of Tourism Futures*.

Suksmawati, H., Pabyantara, D., & Nuryananda, P. F. (2020). Cultural tourism and the use of local wisdom in the Bancakan Salak Galengdowo, East Java. *Journal of Indonesian Tourism and Development Studies*, *8*(1), 58-63.

Tanomwong, U., Surinya, T., Pornprasit, N., & Prechathamwong, W. (2019). Participation on Knowledge Management of Local Wisdom among Youth in Pakthongchai, Nakornratchasima Province. *Journal of the Association of Researchers, 23(1), 115-126*. (In Thai)

Thongprasert, N., Chotivanich, P., & Kasemsuk, S. (2020). Product Development to Premium OTOP by Using Cultural Capital and Local Wisdom: A Case Study of Natural Dyne Silk of Hua Muang Weaving women group, Mahachanachai, Yasothon. *Journal of Graduate School Pitchayatat Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 15(1), 95-108. (In Thai)

Tou, H. J., Noer, M., & Lenggogeni, S. (2020). Spatial Planning with Local Wisdom for Rural Tourism Development. *In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 556, No. 1, p. 012007). IOP Publishing.

Yongkulvanit, A. (2018). The Development of Thai Wisdom Public Relation Website: A Case Study of Candle Festival at Wat Mahawanaram's community, Ubonratchatani Province. *Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University*, *7*(14), 1-11. (In Thai)

Yoswarissakul, Y. (2018). Development of Local Curriculum from Local Wisdom of Primary Schools under The Pattani Primary EducationService Area Office 1. *Journal of Education Prince of Songkla University*, *29*(2), 66-78. (In Thai)